

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

III. ÚS 75/2020-39

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 18. februára 2020 v senáte zloženom z predsedu senátu Mojmíra Mamojku a zo sudcov Petra Straku (sudca spravodajca) a Martina Vernarského predbežne prerokoval ústavnú sťažnosť [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], vo veci namietaného porušenia jeho základného práva podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Okresného súdu Martin sp. zn. 23 Ps 27/2017 zo 14. marca 2019 a uznesením Krajského súdu v Žiline č. k. 9 CoP 38/2019-291 z 27. júna 2019 a takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť [REDACTED] o d m i e t a .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Obsah ústavnej sťažnosti, skutkový stav a sťažnostná argumentácia

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 26. septembra 2019 doručená ústavná sťažnosť [REDACTED], [REDACTED]

██████████, ██████████ (ďalej len „sťažovateľ“), ktorou namieta porušenie svojho základného práva podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením Krajského súdu v Žiline (ďalej len „krajský súd“) č. k. 9 CoP 38/2019-291 z 27. júna 2019 (ďalej len „uznesenie krajského súdu“) a uznesením Okresného súdu Martin (ďalej len „okresný súd“) sp. zn. 23 Ps 2 /2017 zo 14. marca 2019 (ďalej len „uznesenie okresného súdu“).

2. Sťažovateľ vystupoval pred okresným súdom ako navrhovateľ v konaní o obmedzenie spôsobilosti na právne úkony jeho matky súdnej chránenkyne ██████████. Vzhľadom na úmrtie chránenkyne okresný súd napadnutým uznesením, ktoré bolo doručené sťažovateľovi 27. marca 2019, konanie zastavil. Odvolanie sťažovateľa krajský súd odmietol ako podané oneskorene, pretože sťažovateľovi uplynula lehota na odvolanie 11. apríla 2019 a odvolanie podal až 7. mája 2019.

3. Sťažovateľ v nosnej časti ústavnej sťažnosti poukazuje predovšetkým na materiálnu ochranu ústavnosti a okrem iného uvádza: *«V právnom štáte nemôže arbitrárnosť a formalistický prístup k aplikácii právnych noriem zo strany súdnej moci upierať výkon základného práva na súdnu ochranu diskriminovaným osobám, a to navyše za stavu, keď sa nijako neriešili vznesené námietky na nezákonné zásahy ...*

Postup krajského súdu Žilina, ktorý bol „de facto“ obmedzený iba na formálno-právne posúdenie prípustnosti odvolania ako opravného prostriedku voči časti rozsudku o zastavení konania v zmysle podmienok Civilného sporového poriadku, viedol k obmedzeniu môjho práva na spravodlivý súdny proces...»

4. Sťažovateľ navrhol, aby ústavný súd takto rozhodol: *„uznesením Krajského súdu Žilina so spis. zn. 9CoP/38/209-291 zo dňa 27.6.2019 ako aj uznesením Okresného súdu Martin so spis. zn. 23Ps/27/2017 zo dňa 14.3.2019 ako aj predchádzajúcim konaním na prvostupňovom súde bolo porušené moje základné právo na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru...*

Zároveň žiadam, aby Ústavný súd SR uznesenie Krajského súdu... zrušil a vrátil mu vec na ďalšie konanie.“

Sťažovateľ tiež žiadal, aby mu ústavný súd priznal primerané finančné zadosťučinenie vo výške 10 000 €.

II.

Právomoc ústavného súdu a relevantná právna úprava

5. Podľa čl. 124 ústavy je ústavný súd nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti.

6. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy rozhoduje ústavný súd o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

7. Podľa čl. 140 ústavy podrobnosti o organizácii ústavného súdu, o spôsobe konania pred ním a o postavení jeho sudcov ustanoví zákon. Týmto zákonom je od 1. marca 2019 zákon č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“).

8. Ústavný súd podľa § 56 ods. 1 zákona o ústavnom súde každý návrh na začatie konania predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon v ustanovení § 9 neustanovuje inak. Pri predbežnom prerokovaní návrhu ústavný súd zisťuje, či dôvody uvedené v ustanovení § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa ustanovenia § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže na predbežnom prerokovaní bez ústneho pojednávania uznesením odmietnuť návrh na začatie konania:

a) na prerokovanie ktorého nemá ústavný súd právomoc,

- b) ktorý je podaný navrhovateľom bez zastúpenia podľa § 34 alebo § 35 a ústavný súd nevyhovел žiadosti navrhovateľa o ustanovenie právneho zástupcu podľa § 37,
- c) ktorý nemá náležitosti ustanovené zákonom,
- d) ktorý je neprípustný,
- e) ktorý je podaný zjavne neoprávnenou osobou,
- f) ktorý je podaný oneskorene,
- g) ktorý je zjavne neopodstatnený.

9. Podľa § 132 ods. 1 zákona o ústavnom súde ak o ochrane základných práv a slobôd sťažovateľa vo veci, ktorej sa ústavná sťažnosť týka, je príslušný rozhodovať iný súd, ústavný súd uznesením ústavnú sťažnosť odmietne pre nedostatok právomoci na jej prerokovanie.

10. Podľa § 420 písm. f) Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“) dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej **alebo ktorým sa konanie končí**, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na **spravodlivý proces**.

11. Sťažovateľ v ústavnej sťažnosti namieta porušenie svojho základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru uznesením okresného súdu a uznesením krajského súdu.

12. Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

13. Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom.

14. Ústavný súd v súlade so svojou ustálenou judikatúrou konštatuje, že obsahom základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru sú obdobné záruky, že vec bude spravodlivo prerokovaná nezávislým a nestranným súdom postupom ustanoveným zákonom. Z uvedeného dôvodu v týchto právach nemožno vidieť podstatnú odlišnosť (II. ÚS 27/07).

III.

K namietanému porušeniu základného práva sťažovateľa podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru uznesením okresného súdu

15. Z už citovaného čl. 127 ods. 1 ústavy vyplýva, že systém ústavnej ochrany základných práv a slobôd je rozdelený medzi všeobecné súdy a ústavný súd, pričom právomoc všeobecných súdov je ústavou založená primárne („... ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd“) a právomoc ústavného súdu len subsidiárne, t. j. na princípe subsidiarity.

16. Z podstaty princípu subsidiarity vyplýva, že právomoc ústavného súdu poskytnúť ochranu základným právam a slobodám je daná iba vtedy, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhodujú všeobecné súdy. Ústavný súd pri uplatňovaní svojej právomoci vychádza zo zásady, že ústava ukladá všeobecným súdom chrániť nielen zákonnosť, ale aj ústavnosť. Preto je právomoc ústavného súdu subsidiárna a nastupuje až vtedy, ak nie je daná právomoc všeobecných súdov (m. m. IV. ÚS 236/07).

17. Súčasťou ustálenej judikatúry ústavného súdu je aj právny názor, podľa ktorého princíp subsidiarity právomoci ústavného súdu je ústavným príkazom pre každú osobu. Preto každý, kto namieta porušenie svojho základného práva, musí rešpektovať postupnosť tejto ochrany a predtým, než podá sťažnosť ústavnému súdu, požiadať o ochranu ten orgán verejnej moci, ktorého kompetencia predchádza právomoci ústavného súdu (IV. ÚS 128/04).

18. Vzhľadom na to, že proti namietanému uzneseniu okresného súdu mal sťažovateľ možnosť podať na krajskom súde odvolanie, ústavný súd ústavnú sťažnosť sťažovateľa v tejto časti odmietol pre nedostatok svojej právomoci podľa § 56 ods. 2 písm. a) zákona o ústavnom súde.

IV.

K namietanému porušeniu základného práva sťažovateľa podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru uznesením krajského súdu

19. Ústavný súd aj vo vzťahu ku krajskému súde pri predbežnom prerokovaní sťažnosti zisťoval, či ochranu tým právam, porušenie ktorých sťažovateľ namietal (t. j. základnému právu na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a právu na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru), neposkytuje všeobecný súd na základe dostupných opravných prostriedkov predstavujúcich účinné právne prostriedky nápravy (§ 53 ods. 3 zákona o ústavnom súde).

20. Stabilnou súčasťou judikatúry všeobecných súdov je aj právny názor, že proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu je prípustné dovolanie v prípadoch uvedených v § 420 CSP. Ide o prípady závažných väd konania, keď je dovolanie prípustné. Okrem iného ide aj o prípad, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces [§ 420 písm. f) CSP]. Pod porušením práva na spravodlivý proces sa rozumie nesprávny procesný postup alebo nezákonné rozhodnutie súdu, ktorým sa účastníkovi znemožní realizácia jeho procesných práv priznaných mu v občianskom súdnom konaní pre účely obhájenia a ochrany jeho práv a právom chránených záujmov [napr. rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) z 27. februára 2000 vo veci vedenej pod sp. zn. 3 Cdo 16/01]].

21. Sťažovateľ namieta, že krajský súd odmietol jeho odvolanie proti rozsudku okresného súdu ako oneskorene podané.

22. Odmietnutie odvolania odvolacím súdom znamená, že všeobecný súd odníma účastníkovi konania možnosť konať pred súdom z dôvodov, ktoré majú základ v procesných podmienkach. Proti takým rozhodnutiam však možno podať podľa ustálenej praxe najvyššieho súdu dovolanie z dôvodu uvedeného v § 420 písm. f) CSP.

23. Ústavný súd v súvislosti s tým poukazuje na rozhodnutie R 23/1994, podľa ktorého „*Ak odvolací súd nesprávne odmietol odvolanie ako oneskorené, odňal tým účastníkovi konania konať pred súdom*“. K porušeniu práva na spravodlivý proces môže dôjsť nielen činnosťou súdu, ktorá rozhodnutiu predchádza, ale aj samotným rozhodnutím [napr. rozsudok najvyššieho súdu z 27. februára 2000 vo veci vedenej pod sp. zn. 3 Cdo 16/01 (napr. II. ÚS 102/04)].

24. Nevyužitie zákonnej možnosti účinnej ochrany základného práva sťažovateľa podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru nemožno nahradzovať sťažnosťou podanou na ústavnom súde, ktorý môže založiť svoju právomoc na konanie až vtedy, ak fyzická osoba (alebo právnická osoba) nemala inú ústavnú a zákonnú možnosť účinnej ochrany svojich práv.

25. Ústavný súd opakovane judikoval, že nie je oprávnený poskytovať ochranu ústavnosti vo veciach, v ktorých sa sťažovateľ mohol domôcť ochrany v konaní pred všeobecným súdom vlastnými, dovolenými a zákonom ustanovenými procesnými úkonmi (podobne napríklad IV. ÚS 49/05, II. ÚS 73/05).

26. Právomoc najvyššieho súdu preskúmať v danom prípade v rámci dovolacieho konania uznesenie krajského súdu (s možnosťou jeho zrušenia a vrátenia veci krajskému súdu na ďalšie konanie v prípade uznania opodstatnenosti argumentácie sťažovateľa týkajúcej sa procesného pochybenia krajského súdu) vylučuje právomoc ústavného súdu.

27. Pri predbežnom prerokovaní sťažnosti sťažovateľa ústavný súd konštatoval, že nevyužil v danej veci dovolanie (zo sťažnosti to nevyplýva) ako mimoriadny opravný prostriedok podľa § 420 písm. f) CSP.

28. Vychádzajúc z týchto právnych záverov a skutkového stavu opísaného sťažovateľom, ústavný súd preto pri predbežnom prerokovaní sťažnosti dospel k záveru, že sťažovateľ mal k dispozícii účinný opravný prostriedok na ochranu svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, porušenie ktorých v konaní pred ústavným súdom namietal. Týmto účinným opravným prostriedkom bolo v prípade odmietnutia odvolania ako oneskorene podaného dovolanie podľa § 420 písm. f) CSP. Preto je právomoc ústavného súdu v takomto prípade so zreteľom na čl. 127 ods. 1 ústavy vylúčená.

29. Na základe týchto záverov ústavný súd sťažnosť sťažovateľa odmietol už pri jej predbežnom prerokovaní pre neprípustnosť [§ 56 ods. 2 písm. d) zákona o ústavnom súde]. Keďže ústavná sťažnosť bola odmietnutá ako celok, ústavný súd už o ďalších návrhoch sťažovateľa v nej uplatnených nerozhodoval.

30. Pre úplnosť však ústavný súd poznamenáva, že ak sťažovateľ využil dovolanie, jeho lehota na prípadné podanie sťažnosti po prípadnom rozhodnutí o dovolaní sa považuje v zásade za zachovanú aj vo vzťahu k predchádzajúcemu právoplatnému rozhodnutiu (porovnaj k tomu aj rozsudok Európskeho súdu pre ľudské práva z 8. 11. 2007 vo veci Soffer proti Českej republike, sťažnosť č. 31419/04, alebo rozsudok Európskeho súdu pre ľudské práva z 12. 11. 2002 vo veci Zvolský a Zvolská verzus Česká republika, sťažnosť č. 46129/99, body 51, 53 a 54).

31. Sťažovateľ v sťažnosti tiež namietol zaujatosť sudcu ústavného súdu Petra Molnára.

32. Podľa § 50 ods. 2 prvej vety zákona o ústavnom súde účastník konania má právo vzniesť námietku zaujatosti voči sudcom ústavného súdu, ktorí majú jeho vec prerokovať a rozhodnúť.

33. Sudca Peter Molnár nie je predsedom ani členom tretieho senátu, ktorý je podľa rozvrhu práce ústavného súdu príslušný na konanie vo veci sťažnosti sťažovateľa. Z uvedeného dôvodu nie je splnený predpoklad účinného vznesenia námietky zaujatosti v zmysle § 50 ods. 2 prvej vety zákona o ústavnom súde, preto ústavný súd na podanie sťažovateľa, ktorým namietal zaujatosť sudcu ústavného súdu Petra Molnára, neprihliadal.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 18. februára 2020

Mojmír Mamojka
predseda senátu